

A Régiók Bizottsága véleménye az Európai Bizottság „Európai szomszédsági politika. Stratégiai iránymutatás” című közleményéről

(2005/C 231/08)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

TEKINTETTEL az Európai Bizottságnak a Tanácshoz és az Európai Parlamenthez szóló „Európai szomszédsági politika. Útmutató dokumentum” c. közleményére (COM(2004) 373 final),

TEKINTETTEL az Európai Bizottság 2004. május 13-I határozatára, mely szerint az Európai Közösséget létrehozó szerződés 265. cikkének 1. pontja alapján konzultációra kéri fel,

TEKINTETTEL a Vezetőtestület 2004. június 15-I határozatára, mellyel a „Külkapcsolatok” szakbizottságot megbízta az ide vonatkozó feltáró vélemény elkészítésével,

TEKINTETTEL az Európai Bizottságnak a Tanácshoz intézett közleményére az Európai Bizottság akcióterv-javaslatairól az európai szomszédsági politika (ESZP) keretében (COM (2004) 795 final),

TEKINTETTEL a tanácsi határozati javaslatra az Európai Közösség és tagállamai által elfoglandó álláspontról az euro-mediterrán megállapodás által létrehozott Társulási Tanácson belül, amely társulást valósít meg egyrészt az Európai Közösségek és tagállamaik, másrészt pedig a Jordániai Hasemita Királyság között, az EU—Jordániai Akcióterv (COM (2004) 796 final) megvalósítására tett ajánlás elfogadása tekintetében,

TEKINTETTEL az Európai Közösség által a kereskedelmet és az együttműködést érintő ideiglenes társulási megállapodás által létrehozott vegyes bizottságban elfoglandó álláspontra vonatkozó tanácsi határozati javaslatra, az Európai Közösség és a Palesztin Nemzeti Hatóság közös akcióterve (COM (2004) 789 final) tekintetében,

TEKINTETTEL a tanácsi határozati javaslatra az Európai Közösség és tagállamai által elfoglandó álláspontról az euro-mediterrán megállapodás által létrehozott Társulási Tanácson belül, amely társulást valósít meg egyrészt az Európai Közösségek és tagállamaik, másrészt pedig a Tunéziai Köztársaság között, az EU—Tunéziai Akcióterv (COM (2004) 792 final) megvalósítására tett ajánlás elfogadása tekintetében,

TEKINTETTEL a tanácsi határozati javaslatra a Közösségek és tagállamai által elfoglandó álláspontról a partnerségi és együttműködési megállapodás által létrehozott együttműködési tanácson belül, amely partnerséget valósít meg egyrészt az Európai Közösségek és tagállamaik, másrészt pedig Ukrajna között, az EU—Ukrajna Akcióterv (COM (2004) 791 final) megvalósítására tett ajánlás elfogadása tekintetében,

TEKINTETTEL a tanácsi határozati javaslatra a Közösségek és tagállamai által elfoglandó álláspontról az euro-mediterrán megállapodás által létrehozott társulási tanácson belül, amely társulást valósít meg egyrészt az Európai Közösségek és tagállamaik, másrészt pedig Izrael Állam között, az EU—Izraeli Akcióterv (COM (2004) 790 final) megvalósítására tett ajánlás elfogadása tekintetében,

TEKINTETTEL a tanácsi határozati javaslatra az Európai Közösségek és tagállamai által elfoglandó álláspontról a partnerségi és együttműködési megállapodás által létrehozott együttműködési tanácson belül, amely partnerséget valósít meg egyrészt az Európai Közösségek és tagállamaik, másrészt pedig a Moldovai Köztársaság között, az EU—Moldova Akcióterv (COM (2004) 787 final) megvalósítására tett ajánlás elfogadása tekintetében,

TEKINTETTEL az Európai Bizottságnak a Tanácshoz és az Európai Parlamenthez intézett közleményére: Közös jövőnk építése: A kibővített Európai Unió politikai kihívásai és költségvetési eszközei 2007—2013 (COM (2004) 101 final),

TEKINTETTEL az európai szomszédsági és partnerségi politika eszközeinek létrehozására vonatkozó európai parlamenti és tanácsi rendeletre szóló javaslatra (COM(2004) 628 final),

TEKINTETTEL az Európai Bizottság „A szomszédsági politika új eszközeinek alapjai” c. közleményére (COM(2003) 393 final),

TEKINTETTEL az Európai Parlament „A kibővített Európa – Szomszédság: új keretek keleti és déli szomszédainkkal fenntartott kapcsolataink számára” c. jelentésére (COM(2003) 104 – 2003/2018(INI)),

TEKINTETTEL véleményére az Európai Bizottságnak a Tanácshoz és az Európai Parlamenthez intézett közleményéről: „A kibővített Európa – Szomszédság: új keretek keleti és déli szomszédainkkal fenntartott kapcsolataink számára” (CdR 175/2003 fin) ⁽¹⁾;

TEKINTETTEL „Az euro-mediterrán partnerség és a helyi önkormányzatok: a koordináció és a decentralizált együttműködés specifikus eszközeinek szükségessége” c. saját feltáró véleményére (CdR 327/2003 final ⁽²⁾);

TEKINTETTEL „A helyi és regionális kormányzás Oroszországban, valamint az együttműködés fejlesztése az Európai Unió és Oroszország között” c. véleményére (CdR 105/2004);

TEKINTETTEL „Az északi dimenzió: második cselekvési terv (2004-2006)” c. véleményére (CdR 102/2003 fin) ⁽³⁾;

TEKINTETTEL saját véleménytervezetére az Európai Bizottság Tanácshoz és az Európai Parlamenthez intézett közleményéről: Közös jövőnk építése A kibővített Európai Unió politikai kihívásai és költségvetési eszközei 2007—2013 (CdR 162/2004 rev. 3) (előadó: Sir Albert Bore, Birminghami Városi Tanács (UK, PES)),

TEKINTETTEL saját véleménytervezetére (CdR 336/2004 rev 1), melyet a „Külkapcsolatok” szakbizottság 2005. február 7-én fogadott el (előadó: **Lord Paul Hanningfield**, Essex Megyei Tanács (UK/EPP)),

- 1) **MIVEL** az európai szomszédsági politika fényében meg kell vizsgálnia, mennyiben lehetséges – eszközei és intézményi szerepe függvényében – külkapcsolatait a jelenlegi tagjelölt országokon túlmenően is kiterjeszteni – de nem kizárólagosan – az európai szomszédsági politika által érintett országokra is,
- 2) **MIVEL** külkapcsolataiban a prioritás továbbra is a jelenlegi tagjelölt országok helyi és regionális önkormányzataival való kapcsolattartás,
- 3) **MIVEL** kiemelt fontosságot kell tulajdonítani az európai szomszédsági politika által érintett országokkal folytatott párbeszédnek és együttműködésnek az északi, a keleti és a déli határok mentén fekvő országokkal,

2005. április 13-14-én tartott, 59. plenáris ülésén (az április 14-i ülésnapon) elfogadta a következő véleményt.

1. A Régiók Bizottságának álláspontja

1.1 Európai szomszédsági politika

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1.1.1 **üdvözl**i az Európai Bizottságnak ezt a fontos és szükséges dokumentumát, amely ténylegesen és valóban biztosítja a lehetőségét annak, hogy az Európai Unió és a vele szomszédos országok között meghatározza és javítsa a kapcsolatokat;

⁽¹⁾ HL C 23, 2004. 1.27., 36.o.

⁽²⁾ HL C 121, 2004.4.30., 18—25. o.

⁽³⁾ HL C 23., 2004.1.27., 27. o.

1.1.2 **elismeri**, hogy az Európai Unió mostani bővítésével és külső határainak ezt követő változásaival ez a politika időszerű és üdvözlendő előrelépés, amelynek az a célja, hogy megossza az EU bővítésének előnyeit a szomszédos országokkal a stabilitás, a biztonság és az összes érintett jóléte megerősítése területén;

1.1.3 **egyetért** azzal, hogy az Európai Szomszédsági Politika eszközt kínál az Európai Unió és a vele szomszédos országok közötti kapcsolatok megerősítésére, és annak megelőzésére, hogy új választóvonalak alakuljanak ki közöttük;

1.1.4 **hangsúlyozza**, hogy az Európai Szomszédosági Politika – miközben jobb kapcsolatot kínál az EU és a vele szomszédos országok között – megkülönböztetendő magától a bővítési folyamatától, és ilyen összefüggésben tekintendő;

1.1.5 **hangsúlyozza** a helyi és regionális önkormányzatok szerepének jelentőségét ebben a folyamatban, és aggódik a miatt, mert ebből a politikából ténylegesen hiányzik a helyi és regionális önkormányzatok megemlézése és meghatározott szerepe;

1.1.6 **egyértért** azzal, hogy ez a politika arra fogja bátorítani a szomszédos országokat, hogy vegyenek részt az EU különféle tevékenységeiben nagyobb politikai, biztonsági, gazdasági és kulturális együttműködés révén;

1.1.7 **úgy véli**, hogy az Európai Szomszédosági Politika törekszik arra, hogy támogassa azon erőfeszítéseket, amelyek a továbbfejlesztett emberi jogok fokozottabb tiszteletben tartására, valamint a civil társadalom és a jó kormányzás elvének fejlesztésére irányulnak ezekben az országokban;

1.1.8 **üdvözl**i – ezzel kapcsolatban – a legfrissebb politikai fejleményeket Ukrajnában és Grúziában. Az Európai Szomszédosági Politikának aktívan támogatnia kell ennek az országnak az előrehaladását a nagyobb demokrácia és a piacgazdaság felé;

1.1.9 **egyértért** azzal, hogy az Európai Szomszédosági Politika arra törekszik, hogy fokozza a kereskedelmi kapcsolatokat és a gazdasági fejlődést az EU és a szomszédos országok között.

1.1.10 **elismeri**, hogy az Európai Szomszédosági Politika (ESZP) fontos az ESZP-be bevont országok és az EU között a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés, mint például a kábítószer- és emberkereskedelem és az illegális bevándorlás elleni harcban való szorosabb együttműködés támogatása szempontjából;

1.1.11 **támogatja az** arra irányuló **erőfeszítéseket**, hogy az ESZP-ben résztvevő országok – ahol etnikai kisebbségek élnek –, ötletes megoldásokat találjanak a békés együttélés és az egyetemesen elismert alapelvek tiszteletben tartásának elősegítésére;

1.2 Az európai szomszédosági politika helyi és regionális dimenziói

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1.2.1 **hangsúlyozza**, hogy az ESZP országokban a helyi és regionális hatóságoknak ahol csak lehetséges, nagyobb szerepet kellene játszaniuk a demokratizálási és decentralizációs folyamatban;

1.2.2 **hangsúlyozza**, hogy az Unió fő elveinek egyike, a szubszidiaritás szerint, amely lehetővé teszi azt, hogy a legmegfelelőbb igazgatási szintet válasszuk, a helyi és a regionális hatóságoknak alapvető és egyedülálló szerepe van, mivel ezek tudják biztosítani a tartós és megfelelően irányított kapcsolatokat;

1.2.3 **rámutat** a letről felfelé való megközelítés hatékonyságára a demokratizálási folyamat ösztönzésében;

1.2.4 **hozzáteszi**, hogy a gyakorlatban a helyi és a regionális hatóságok a demokrácia megismerésének jó iskolái a polgárok számára, és ezért fontos szereplői a jól működő demokráciáknak;

1.2.5 **rávilágít** annak jelentőségére, hogy a helyi kormányzásnak a határokon átnyúló együttműködés és a már meglévő Euró-régiókkal való cserék és megosztott tudás jobb kihasználása révén történő fejlesztése és megszilárdítása az egyik módja az egyes országok számára a Cselekvési Tervben kitűzött célok elérésének;

1.2.6 **tudomásul veszi** az ESZP-ben megnevezett országok helyi és regionális hatóságai által a közigazgatási szervezetek az európai szervezethez történő igazítása folyamán a megfelelő intézkedések során tapasztalt nehézségeket;

1.2.7 **meg kívánja** osztani az ESZP-ben megadott országokkal a tagállamok által a bővítési folyamat folyamán a tagjelölt országok helyi és regionális hatóságaival való kapcsolattartásuk során szerzett tapasztalatokat;

1.2.8 **úgy véli**, hogy a helyi és a regionális hatóságok a legmegfelelőbb szintjei a partnerországokkal való decentralizált együttműködésnek;

1.2.9 **emlékeztet rá**, hogy a helyi és a regionális önkormányzatok mely szakterületeken tudnak a legtöbbet nyújtani ezeknek az országoknak:

- a. regionális tervezés és térségi tervezés;
- b. várostervezés;
- c. mezőgazdaság, halászat és vidékfejlesztés;
- d. környezet, forrásgazdálkodás és polgári védelem;
- e. a szállítás és energia régiós szint alatti dimenziója;
- f. a kis- és közepes vállalkozások támogatásának politikája;
- g. foglalkoztatás-támogatási politika;
- h. kulturális és sportkezdeményezések;
- i. a nemzeti örökség védelmének és támogatásának politikája;

j. társadalmi szomszédság-politikák;

k. oktatás és képzés;

l. egészségügyi és szociális ellátás;

m. a bevándorlási, befogadási és integrációs politika irányítása;

n. lakáskérdés;

o. biztonsági intézkedések;

p. közbeszerzés;

1.2.10 **emlékeztet rá**, hogy van lehetőség a helyi és a regionális hatóságok részéről olyan cselekvésre, amely kiegészíti a központi kormányzati szintű együttműködést és túlmutat annak hagyományos korlátjain. Valójában az ESZP az Európai Bizottság ajánlása szerint ezen a szinten lehet igazán hatékony;

1.2.11 **rámutat arra**, hogy a legutóbbi években kialakított decentralizált együttműködési gyakorlat rávilágított arra a felelősségre, amely a helyi hatóságokra hárul az új együttműködési folyamatok katalizátorának szerepében;

1.3 Földrajzi lefedettség

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1.3.1 **megjegyzi**, hogy az ESZP-ben résztvevő országok különbözőek gazdasági, társadalmi és politikai fejlettség tekintetében, továbbá nem ugyanarról a pontról indulnak az EU-val való kapcsolatukat tekintve sem;

1.3.2 **hiszi**, hogy erős, a nép által választott és cselekedeteiért neki felelős regionális és helyi intézmények nélkülözhetetlenek a valóban demokratikus társadalom számára, és sürgeti, hogy 2006-ban lépjen hatályba az orosz regionális és helyi hatóságok hatáskörébe utalásáról szóló szövetségi törvényhozás, ami előrelépést jelentene az EU és Oroszország felruházott hatóságai közötti lehetséges együttműködés felé, nevezetesen a határokon átívelő együttműködés hatáskörének tisztázásával.

1.3.3 **aggodalmát fejezi ki** amiatt, hogy az ESZP-ben nem kerülnek közvetlenül megemlítésre a Kalinyingráddal kapcsolatban fennálló problémák, bár elismeri, hogy a témával az Európai Bizottság más dokumentumaiban és munkája során megfelelő mértékben foglalkozott;

1.3.4 **üdvözli** azt a döntést, hogy a Dél-Kaukázus – Örményország, Azerbajdzsán és Grúzia – bekerül az Európai Szomszédsági Politika körébe;

1.3.5 **továbbá üdvözli** az EU elkötelezettségét arra, hogy „további segítő eszközökkel támogatja a hitelt érdemlő, konkrét és kitartó reform-erőfeszítéseket, különösen a fent említett elsőbbséget élvező területeken.”⁽¹⁾

1.4 Cselekvési tervek

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1.4.1 **támogatja** egy olyan, mindent átfogó cselekvési terv ötletét, amelyben a partnerországok és az EU megegyeznének, és amely a leghatékonyabb módja lenne az Európai Szomszédsági Politika célkitűzései elérésének;

1.4.2 **egyetért azzal**, hogy az EU-nak az egyes partnerországokhoz fűződő kapcsolatának fejlesztési törekvését és annak ütemét az országnak a közös értékek iránti elkötelezettségének foka, valamint a Cselekvési Terv megállapodás szerinti prioritásai megvalósítására irányuló akarata és képessége fogja meghatározni;

1.4.3 **hangsúlyozza** annak jelentőségét, hogy erősen pontosítani kell a szegénység enyhítésére és a korrupció kezelésének fontosságára, amelyet „sok, az ESZP-be bevont országban a reform lényeges akadályaként” jelöltek meg;

1.4.4 **úgy véli**, előnyös lett volna, ha mindegyik Cselekvési Terv külön részben foglalkozott volna a helyi és a regionális önkormányzatoknak az adott partnerországban betöltött szerepével, részletezve mind a helyi önkormányzat szerepére vonatkozó világos célokat, mind azokat a módokat, ahogyan a partnerország át kívánta ruházni a hatásköröket és megerősíteni a helyi és a regionális önkormányzatokat. Ezt a kívánást továbbítani kellene az Európai Bizottság felé, azzal a céllal, hogy az akciótervek következő sorozatába beépítsenek egy ilyen részt;

1.4.5 **úgy gondolja**, hogy tagjaira fontos szerep hárul az egyes partnerországok számára hozzáférhetővé tett pénzalapok gondos vizsgálatában és megvitatásában, különösen az ESZP stratégiai könyvében tett következő megállapítás fényében: „Az Európai Bizottság javasolta, hogy a meglévő vagy azokat követő alapokat lényegesen növelni kell az új pénzügyi kilátások alapján, az EU által az ESZP részére biztosított elsőbbséggel összhangban.” A 2007. évben elfogadni szándékozott új, egyszerűsített finanszírozási mechanizmus ráadásul elsőbbséget ad az ilyen alapos vizsgálatnak és vitának;

1.5 Az Európai Szomszédsági Politika új eszközével kapcsolatban

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

1.5.1 **üdvözli**, hogy az európai szomszédsági politika az egyszerűsített finanszírozási mechanizmus formájában új eszközt kapott;

1.5.2 **úgy véli**, hogy az Európai Bizottságnak kiemelt kérdésként kezelve több információt és technikai részletet kell közölnie arról, hogy ez az eszköz hogyan fog működni a gyakorlatban, valamint hogy miként kezelik és ellenőrzik majd azt.

⁽¹⁾ Európai szomszédsági politika – stratégiai dokumentum 2004.5.12. 11.o.

2. A Régiók Bizottságának ajánlásai

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

2.1 **úgy véli**, hogy tagjainak tapasztalatát fel lehetne használni a helyi és regionális demokrácia fejlesztésére, amely elengedhetetlen a politikai stabilitáshoz a megjelölt országokban;

2.2 **ajánlja**, hogy azon nehézségek legyőzésére, melyekkel az európai szomszédsági politikában megjelölt országok helyi és regionális hatóságai szembekerülnek, az RB dolgozzon ki megfelelő mechanizmusokat a közvetlen párbeszéd és az információ átadásának ösztönzésére;

2.3 **ajánlja**, hogy azok az országok, amelyek végrehajtják a szükséges reformokat ahhoz, hogy ráléphessenek a demokráciához és a szabad, tisztességes választásokhoz vezető útra, teljes mértékben haszonélvezői lehessenek az ESZP-nek;

2.4 **ajánlja**, hogy az európai szomszédsági politika kínálja fel a partnerországokkal kötendő új szerződéses megállapodások lehetőségét, amely európai szomszédsági megállapodások formáját ölthetné. Hogy ezek milyen területre terjednének ki, azt a cselekvési tervekben kitűzött prioritások terén elért előrehaladás tükrében kellene meghatározni;

2.5 **javasolja**, hogy a cselekvési terveket a különféle partnerségi és együttműködési/társulási megállapodásokhoz kapcsolódó, meglévő struktúrák felhasználásával kövessék nyomon, a cselekvési tervek elfogadásától számított kettő—öt év múlva jelentést készítve az elért haladásról;

2.6 **ajánlja** az Európai Bizottságnak, hogy – akárcsak a korábbi bővítésnél – a saját tagjai játsszanak vezető szerepet a cselekvési tervek megvalósítása terén elért haladás kiértékelésében, főként a helyi és regionális hatóságok megerősítésére és modernizálására tett lépésekre koncentrálván;

2.7 **ajánlja**, hogy a cselekvési tervek következő sorozata külön fejezetben foglalkozzék az egyes partnerországok helyi és regionális önkormányzatainak szerepével, fogalmazzon meg világos célkitűzéseket mind a helyi hatóságok feladataival, mind

a partnerországok által a hatáskörök átruházása tekintetében tervbe vett módszerekkel kapcsolatban, valamint tartalmazza a célok elérésének áttekinthető menetrendjét is;

2.8 **úgy véli**, hogy a cselekvési terveket kétirányúaknak kell lenniük, az átlátható és hiteles gazdasági ösztönzőknek pedig prioritást kell adni a pozitív változás, illetve ezzel a technikai segítségnyújtás célzottabbá tétele érdekében;

2.9 **úgy véli**, hogy sürgős és alapvető szükség van arra, hogy az ESZP-ben megnevezett országokban fejlesszék és korszerűsítsék a helyi és a regionális kormányzást, ezen belül drámai mértékű javulást érjenek el a tisztességes és szabad választások, a demokratikus értékek és a helyi szintű politikai szabadságjogok tekintetében, és azt ajánlja, hogy az Európai Bizottság kezdeményezzen külön programot a Cselekvési Terv részeként minden egyes szomszédos ország esetében ennek a célkitűzésnek az elérése érdekében (lásd az „A” mellékletet);

2.10 **javasolja**, hogy a beterjesztett új egyszerűsített finanszírozási rendszeren – az európai szomszédsági politika új eszközén – belül komolyan fontolják meg egy olyan, kifejezetten a decentralizált együttműködésre kialakított pénzügyi eszköz megeremtését, amelyet a szomszédos országokban a helyi és a regionális hatóságok használnának fel munkájuk korszerűsítésére és reformjára;

2.11 **javasolja**, hogy az Európai Bizottság adjon lehetőséget arra, hogy az RB és tagjai vezető és aktív szerepet játsszanak az új európai szomszédságpolitikai eszközök kiértékelésében és megvitatásában;

2.12 **javasolja**, hogy e folyamat elősegítése érdekében 2006-ban tartsanak konferenciát, melynek célja az volna, hogy összehozza az ESZP-ben szereplő valamennyi ország helyi és regionális hatóságainak képviselőit, annak lehetőségével, hogy négy külön konferenciát tartsanak, melyek a mediterrán régióval, a baltikumi régióval, a kelet-európai, illetve közel-keleti országokkal foglalkoznának.

Brüsszel, 2005. április 14.

A Régiók Bizottsága

elnöke

Peter STRAUB

„A” melléklet

Az ESZP-országok helyi és regionális önkormányzatai

Belorusszia:

Az ország 6 „voblastsi”-ra és egy helyi hatóságra van osztva. Belorussziának három-rétegű helyi kormányzati rendszere van. A felosztás a következő: regionális, kerületi, városi, falusi és települési „szovjetek” (tanácsok). A regionális szovjetek a legfelső szintű egységek, ezek irányítják a kerületi szovjetek tevékenységét, amelyek viszont a városi, falusi és települési szovjeteket irányítják. A szovjetek képviselőit négyévente kell megválasztani. A szovjetek „hangolják össze az egész önkormányzati rendszer feladatait; ezek testesítik meg az állami, gazdasági és társadalmi-kulturális építményt hatáskörük keretén belül, ezek gondozzák a természeti erőforrásokat, a közvagyon, a környezet védelmét, stb.”⁽¹⁾.

Moldova:

A moldovai politikát a központi kormány és a Dnyeszter menti terület, illetve a gagauz régiók szeparatistái közötti feszültségek uralják. Az etnikai, szociális, gazdasági és kulturális különbségek a moldovánok, oroszok, ukránok és gagauzok között 1990-ben csúcsosodtak ki, amikor a moldovánt kiáltották ki nemzeti nyelvvé. Mindkét régió Moldovától független régió kívánt lenni. Gagauziának megadták a különleges alkotmányos státuszt, és ez véget vetett a nagyobb szembenállásnak a szeparatisták és a központi kormány között. Az Oroszország, az EBESZ és Ukrajna által is támogatott tárgyalások nem tudták megoldani a Dnyeszter menti terület és Moldova közötti konfliktust.

A legutóbbi helyi és regionális választásokat 2003 májusában és novemberében tartották, és ezeket az alapvető nemzetközi normáknak megfelelőnek tekintették.

A törvényhozás 2003 márciusában átszervezte a helyhatóságokat a régi szovjet éra szerint. Az ország most a 12 regionális „judeti” (megye) helyett 33 „rajonra” oszlik (még pontosabban 9 „judeti”, 1 városi közigazgatási egység, 1 autonóm terület és egy territoriális egység volt). Az átszervezést 2001-ben, a Kommunista Párt újválasztási manifesztumában javasolták, és az a párt regionális szervezetét tükrözi. Sokan bíralták a Kommunista Pártot, amiért befolyásának megszilárdítása érdekében, többségi kormányzó pártként átszervezte a helyhatóságokat, s így előnyös helyzetbe került a helyhatósági választásokon⁽²⁾.

Ukrajna:

Ukrajna 24 oblastyra, 1 autonóm köztársaságra és 2 oblasty stáuszú helyhatóságra oszlik. Ez a felosztás idejétmúlt, és a szovjet időszakból maradt. Az oblastyok tovább oszlanak „radákra” (tanácsokra). A radák képviselőit egy mandátumos kerületi választásokon választják meg. Ezek a választások általában nem tisztességesek – a helyi választásokba gyakran beavatkoznak az elnök által kinevezett kerületi és regionális közigazgatási vezetők. Az ellenzéki pártok „arányos rendszer bevezetését követelték a regionális és a kerületi választásokon, hogy megakadályozzák a” pártsemleges „bürokrácia uralmát.”⁽³⁾

A 2002-es parlamenti választások óta megtartott regionális választások nem feleltek meg a nemzetközi normáknak, de javuló tendenciát mutatnak. Például „a 2004. áprilisi munkácsi polgármester-választás alatt az EBESZ képviselői egy szavazóhelyiség elleni támadást, megfélemlítést és fizikai erőszakot jegyeztek fel, amely egy megfigyelő kórházba szállítást eredményezett. Más problémákról is, például szavazateltulajdonításról is beszámoltak, és a választási eredményeket is széles körben csalással elért eredménynek tekintették”⁽⁴⁾. A 2004. májusi és júniusi odesszai és poltavai helyhatósági választások javulást jelentettek a szavazók regisztrációjával kapcsolatos problémák ellenére. Nyilvánvaló, hogy a helyi önkormányzatok nem teljes mértékben demokratikusak.

Oroszország:

Oroszország 49 oblastyra (terület), 21 köztársaságra, 10 autonóm okrugra, 6 krajra, 2 szövetségi városra és 1 autonóm területre van felosztva. Vagy 89 tartományra, 21 nemzeti közigazgatási egységre (nemzeti köztársaságok), 66 területi egységre és 2 szövetségi városra oszlik⁽⁵⁾. Az Orosz Föderáción belüli helyi önkormányzat továbbra is küzd a Szovjetunió felbomlását követő decentralizációval. A szövetségi állammá való átalakulás eredményeként sok nemzeti köztársaság jutott nagyobb hatalomhoz, mint más szövetségi egységek. Például a nemzeti köztársaságok törvényei gyakran ellentmondanak a szövetségi törvényeknek.

⁽¹⁾ Helyi önkormányzati és regionális fejlesztési kezdeményezés, Jelentés Belorussziáról, 1994, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/UNTC/UNPAN003979.htm>, 2004. okt. 25.

⁽²⁾ FCO Országprofil, <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029394365&a=KCountryProfile&aid=1019672579768>, 2004. október 25.

⁽³⁾ UNPAN Átmenet állapotában levő országok 2004-ben: Országjelentés: Ukrajna, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/NISPAce/UNPAN017053.pdf>, 2004. okt. 25.

⁽⁴⁾ FCO Országprofil, <http://www.fco.gov.uk/servlet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029394365&a=KCountryProfile&aid=1019745009984>, 2004. okt. 25.

⁽⁵⁾ UNPAN Az oroszországi kormányzati szintek közötti kapcsolatok modernizálása, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/NISPAce/UNPAN009033.pdf>, 2004. okt. 25.

Putyin elnök 2000-ben reformprogramot vezetett be a helyi önkormányzatok szervezeti hiányosságainak a megoldására. Ennek a programnak a keretén belül Oroszországot hét nagyobb régióra osztják a különböző szövetségi egységek megszilárdítása révén. Minden szövetségi egység esetében létrehozták az Orosz Föderáció elnöke végrehajtásért felelős képviselőjének intézményét. Ennek a programnak elsődleges célja a közigazgatás és a kormányzás hatékonyságának a növelése és „a helyi önkormányzatnak mint a civil társadalom fő intézményének a fejlesztése és a felelős kormányzás fenntartása”⁽¹⁾.

A 2004. szeptemberi beszlni terrortámadást követően Putyin elnök radikális reformot jelentett be az ország 89 regionális kormányzójának választására vonatkozóan. A közvetlen választás helyett a jövőben az elnök fogja kinevezni őket, majd ezt a regionális törvényhozásoknak kell megerősíteniük. A tervet 2004. októberben helybenhagyta az ország parlamentje, a Duma.

Algéria:

Algéria 48 provinciára (vilajára) oszlik, amelyek mindegyikének választott helyi tanácsa van, amelyek a fő kormányzó testületet alkotják. A legutóbbi helyhatósági választásokat 2002 októberében tartották. A választásokon való részvétel általában 50 % körül van, amelyet a központi kormány és a berber lázadók közötti sok regionális konfliktus akadályoz⁽²⁾. Nincs helyi autonómia; a kormányzók közvetlenül a Belügyminisztériumnak tesznek jelentést. Vidéki viszonylatban hatékony a decentralizáció a helyi infrastruktúra és a szolgáltatások irányítása területén⁽³⁾.

Egyiptom:

Egyiptom 26 kormányzóságból áll (muhafazat, egyes szám: muhafazah). A központi kormány nagy hatalommal rendelkezik a helyi kormányzati szervezetben a fentről lefelé irányuló politikai kinevezési rendszer miatt. „Minden egyes szinten olyan kormányzati szerkezet volt, amelyben a képviselők közül álló tanácsok egyben a kormány által kinevezett, kormányzók, kerületi tisztviselők, illetve polgármesterek által vezetett végrehajtó szervek voltak.”⁽⁴⁾ A helyi kormányzat nem hatékony a kormányzati szolgáltatások nyújtásában.

A decentralizáció Szadat elnök alatt kapott lendületet. A helyi kormányzatok megkapták azt a hatáskört, hogy adókat emeljenek, viszont nagy pénzüsszegeket voltak kénytelenek költeni a kormányzati programokra, és gyakran eladósodtak. Arra is ösztönözték őket, hogy partneri kapcsolatba lépjenek magáncégekkel, amely elősegítette a kapcsolatokat a központi kormány és az ország gazdag emberei és az elit között. Mubarak alatt folytatódik a decentralizációs folyamat, és a helyi kormányzatok most jobban foglalkoznak a helyi gondokkal és kevésbé a központi politikával. A helyi kormányzatokat az ellenőrzés eszközeként is használják. „A kerületi rendőrállomás ellensúlyozta a helyi előkelőségeket, és a helyi kormányzatok rendszere (a polgármester és a tanács) integrálta őket a rendszerbe.”⁽⁵⁾

Izrael:

Izrael 6 kerületre (mehozot, egyes szám: mehoz) van osztva. A kerületek tovább oszlanak tizennégy alkerületre, amelyek mindegyike élén a miniszterelnök által kinevezett kerületi megbízottak állnak. A kerületi megbízottak felelnek a kerületi tanácsok politikájának áttekintéséért és a nemzeti törvényeknek a kerületen belüli életbe léptetéséért. A városi és helyi tanácsokat arányos képviselői rendszerben és pártlistákról választják, a polgármestert egyes városokban a szavazók közvetlenül választják. A helyi önkormányzat felel a közjavakról való gondoskodásért és a helyi adók kivetéséért⁽⁶⁾.

Jordánia:

A jordániai helyi kormányzás tükrözi azt a tényt, hogy a hatalom a király és kormánya kezében van. Az ország 12 kormányzóságra oszlik, mindegyik élén kinevezett megbízott áll. A kormányzóságok adminisztratív alrégiókra oszlanak tovább. Az alrégiókhoz tartoznak a városok, falvak és községek. A nagyobb községeknek választott kerületi tanácsuk és választott polgármesterük van. A kerületi kormányzatok alapvetően a központi kormányzati politika és törvényhozás eszközei⁽⁷⁾. A községi és regionális kormányzatok a központi kormányra támaszkodnak a pénzeszközök elosztása és a közszolgáltatások és az infrastruktúra irányítása terén, amely korlátozza azt a lehetőségüket, hogy a helyi ügyekkel foglalkozzanak. A gyors városiasodás nyomást gyakorol a helyi kormányzatokra és községekre a megfelelő szolgáltatások nyújtása érdekében. A most zajló decentralizáció főleg az állami tulajdonú ipar privatizációjában nyilvánul meg⁽⁸⁾.

⁽¹⁾ UNPAN Az oroszországi kormányzati szintek közötti kapcsolatok modernizálása, <http://unpan1.un.org/intrdoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN009033.pdf>, 2004. okt. 25.

⁽²⁾ FCO Országprofil, <http://www.fco.gov.uk/servelet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029394365&a=KCountryProfile&aid=1018535850896>, 2004. okt. 26.

⁽³⁾ UNDP-program a kormányzásról az arab térségben (POGAR), <http://www.pogar.org/countries/algeria/decentralization.html>, 2004. okt. 28.

⁽⁴⁾ Az USA Kongresszusi Könyvtár tanulmányai, <http://countrystudies.us/egypt/113.htm>, 2004. okt. 27.

⁽⁵⁾ Az USA Kongresszusi Könyvtár tanulmányai, <http://countrystudies.us/egypt/113.htm>, 2004. okt. 27.

⁽⁶⁾ Az USA Kongresszusi Könyvtár tanulmányai, <http://countrystudies.us/israel/85.htm>, 2004. okt. 27.

⁽⁷⁾ Jordánia nemzeti weboldala, <http://www.kinghussein.gov.jo/government2.html>, 2004. okt. 27.

⁽⁸⁾ UNDP-POGAR, <http://www.pogar.org/countries/jordan/decentralization.html>, 2004. okt. 28.

Libanon:

A libanoni helyi kormányzás pillanatnyilag bizonytalan, mivel a központi kormány 16 évnyi polgárháború után kísérli meg újjáépíteni a nemzetet. A háború alatt a központi kormány a helyi kormányzatok irányítását a hatalom megtartásának eszközeként vette át. Az erős központi kormány és a vele szembenálló decentralizált állam között folyó vita az elkövetkező években hatással lesz a helyi kormányzás fejlődésére⁽¹⁾. Szíria továbbra is érvényesülő beavatkozása Libanonban megerősítette a központi kormányt. A gyakorlatban a kormány kevésbé támogatja a decentralizációt az országban uralkodó politikai bizonytalanság miatt⁽²⁾.

Libanon 6 kormányzóságra oszlik, amelyek tovább oszlanak adminisztratív helyhatóságokra. 35 év óta az első helyhatósági választásokat 1998-ban tartották. „A választói részvétel magas arányú volt, átlagosan 60-70 % között. Bejrútban csak 30 % szavazott, ezt azonban azzal magyarázták, hogy a szavazók úgy gondolták, hogy az eredmény előre eldöntött ügy. Nem nagyon tapasztaltak csalást vagy erőszakot. A választások további lépcsőfokot jelentenek a konfliktus utáni helyreállításban.”⁽³⁾ A helyi kormányzatok a központi kormányra támaszkodnak a pénzeszközök elosztása terén, amely korlátozza azt a lehetőségüket, hogy a helyi ügyekkel foglalkozzanak.

Líbia:

Líbia annak idején külön régiókból állt, amelyeket Idrisz király alatt egyesítettek államszövetségbe. Ezt a föderációt váltotta fel 1963-ban a központosított rendszer. A tíz kormányzóság alapján véve a központi kormány meghosszabbított keze volt. Kadhafi 1969-es forradalma után a helyi felosztást tovább erősítették, hogy a központi kormány számára nagyobb áttekintést biztosítsanak. „Többnyire az állami szint alatti kormányzás továbbra is inkább a központi kormányval fenntartott adminisztratív kapcsolatokon keresztül hierarchikus rendszerben működött, mint a népképviselői vagy részvétel eszköze”⁽⁴⁾. A jelenlegi helyi közigazgatás „A CIA könyve a világ helyzetéről” szerint, 25 helyhatóságból áll (megjegyzés: a 25 helyhatóság helyébe lehet, hogy 13 régió lépett).

A decentralizáció folyamata sok akadályba ütközik. Az olajexport képviseli Líbia gazdaságának döntő részét, és ennek bevétele segít fenntartani a kormányt. „Az olaj hasznának erősen központosított elosztása Líbiában aláássa a decentralizációra tett erőfeszítéseket.”⁽⁵⁾ Bár a líbiai törvények a helyi kormányzatokra bízák az oktatás, az ipar és a közösségek iránti felelősséget, a gyakorlatban a központi kormány diktálja a helyi politikát. „A törvény szerint Líbiának van az egyik politikailag legdecentralizáltabb rendszere az arab régióban. A helyi önkormányzati intézmények kiterjednek az oktatásra, az iparra és a közösségekre. A gyakorlatban azonban a központi vezetőség diktálja ezen intézmények hatalomgyakorlását. Aktív módon elnyomják a civil társadalmat és elnyomnak minden nem állami politikai szervezetet, ezzel csekély mértékűre korlátozzák a lentől felfelé irányuló politikai részvételt. Az elitből sokan, akik pozíciókat tölthettek volna be a helyi vezetőségben, külföldön élnek.”⁽⁶⁾

Marokkó:

A decentralizáció folyamata az 1960-as években kezdődött a növekvő társadalmi nyomásra válaszul. „A decentralizációs folyamat legnagyobb visszahúzó ereje elsősorban a kormányzati szintek közötti összhang hiánya, azután a civil társadalmi szervezetek és a helyi önkormányzatok gyengesége.”⁽⁷⁾ A marokkói helyi önkormányzás fejlődése előtt álló legnagyobb akadály az erős központi kormány és a helyi demokrácia hiánya. Az alkotmányos monarchia még mindig erős hatalommal rendelkezik, és csak lassan alakul át parlamenti rendszerre. A parlamentet demokratikus módon választják, a 2002-ben megtartott legutóbbi választások voltak a régióban a leghatalmasabbak és legtisztességesebbek⁽⁸⁾.

Az országban 37 tartomány és 2 vilaja van, és „a törvényhozás által elfogadott 1997. évi decentralizációs/regionalizációs törvény részeként, 16 új (az alábbiakban részletezett) régió jött létre.” Minden tartományt közgyűlés irányít, amelyet a helyhatósági tanácsok választanak. A helyhatóságok felügyelik az infrastruktúrát és a helyi szolgáltatásokat. Ezeket gyakran korlátozza a finanszírozás hiánya, mivel nem rendelkeznek adóbeszedési önállósággal. A legutóbbi helyhatósági választásokat 1997-ben tartották, amelyeket az ellenzéki pártok csalásra hivatkozva bíráltak⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ Világbank: Helyhatóságok Libanonban, <http://www.worldbank.org/wbi/mdf/mdf1/munici.htm>, 2004. okt. 27.

⁽²⁾ UNDP-POGAR, <http://www.pogar.org/countries/libanon/decentralization.html>, 2004. okt. 28.

⁽³⁾ FCO Országprofil, <http://www.fco.gov.uk/servelet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029394365&a=KCountryProfile&aid=1018721190906>, 2004. okt. 27.

⁽⁴⁾ Az USA Kongresszusi Könyvtár tanulmányai, <http://countrystudies.us/libya/70.htm>, 2004. okt. 27.

⁽⁵⁾ UNDP-POGAR, <http://www.pogar.org/countries/libya/decentralization.html>, 2004. okt. 27.

⁽⁶⁾ UNDP-POGAR, <http://www.pogar.org/countries/libya/decentralization.html>, 2004. okt. 27.

⁽⁷⁾ ENSZ-esettanulmányok, <http://www.ciesin.org/decentralization/English/CaseStudies/morocco.html>, 2004. okt. 27.

⁽⁸⁾ FCO Országprofil, <http://www.fco.gov.uk/servelet/Front?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029394365&a=KCountryProfile&aid=1020281580149>, 2004. okt. 27.

⁽⁹⁾ UNDP-POGAR, <http://www.pogar.org/countries/morocco/decentralization.html>, 2004. okt. 28.

Szíria:

Szíria 14 tartományra oszlik, „amelyek élén a belügyminiszter által kinevezett kormányzók állnak. Ezek a kormányzók közvetlenül az elnöknek számolnak be. A kormányzók ellenőrzik a tartományi kormányhivatalokat, valamint a minisztériumok helyi hivatalait és az állami tulajdonú vállalatokat. A tartományok szintje alatt találhatók csökkenő hatásköri rendben a kerületek, megyék és falvak. A helyben választott közigazgatási tanácsok irányítják ezeket a kormányzatokat, bár a gyakorlatban ezek nagyban függenek a központi vezetéstől.”⁽¹⁾ Szíria kiterjedt számú titkosszolgálat és az erős központi vezetés hagyománya akadályozza a helyi önkormányzati szervezet kialakulását. A közigazgatás a csúcson levő személyek kis csoportjának döntéshozatalától függ. Az utolsó helyi választásokat 1999-ben tartották⁽²⁾. Míru miniszterelnök ideje alatt elkezdődött néhány decentralizációs program, azonban a decentralizáció valószínűleg lassú folyamat lesz, hacsak nem alakul ki egyidejűleg a helyi demokrácia.

Tunézia:

Tunéziának erősen központosított kormánya van, amely nem fogékony a decentralizáció fogalmára. A politikát az uralgó Rassemblement Constitutionnel Democratique (RCD) és Ali elnök uralja, aki 1987 óta van hatalmon. A központi tervezés hagyománya magában foglalja a gazdaság kormány általi ellenőrzését. Történtek bizonyos lépések a decentralizáció felé a közszégi tanácsok létrehozása révén, azonban ezeket nem fejlesztik következetesen az egész országban, és főleg a központi kormány eszközei.

Tunézia 24 kormányzóságra oszlik, amelyek élén a kormány által kinevezett kormányzók állnak. A kormányzóságoknak törvényhozó gyűlésük van, amelyeknek vannak mind választott, mind kinevezett tagjai. A legtöbb vidéki területnek nincs helyi kormányzati szerve, és a központi kormány ellenőrzi az adópolitikát és az adózást. „Sok helyhatóságot reményvesztetté tesz a pénzeszközök hiánya. Az egységes vagy egységesített helyhatósági szervezet hiánya Tunéziában lehetővé teszi néhány helyi önkormányzat számára az előrelépést, míg a többiek hátul kullognak.”⁽³⁾ A legutolsó helyi választásokat 2002-ben tartották, amikor a mandátumok többségét az RCD jelöltjei nyerték el.

A helyi önkormányzatok továbbfejlesztése mind helyi, mind kormánytámogatást kap. A civil társadalmi szervezetek törekednek a helyi ügyekben való nagyobb részvételre. A kormány ezt lehetőségek látja a politikai feszültségek elosztatására és a politikai stabilitás megőrzésére. Regionális fejlesztési terveket is megvalósított annak érdekében, hogy új infrastruktúrát hozzon létre és decentralizálja az infrastruktúra irányítását⁽⁴⁾.

Örményország:

Az örmény politikát az Azerbajdzsánnal az elsősorban örmény származásúak lakta hegyi Karabahért vívott küzdelem uralja. Örményország 11 tartományból áll. A legutolsó helyhatósági választásokat 1996 novemberében tartották. Annak ellenére, hogy az elnökválasztást sokan tisztességtelennek tartották, és erőszakos összecsapásokba torkollott a tiltakozók és a rendőrség között, az Európa Tanács megfigyelői ezeket a választásokat szabadnak és tisztességesnek értékelték⁽⁵⁾. A helyi kormányzatok csupán a központi kormány politikájának végrehajtásának eszközei⁽⁶⁾. A féktelen korrupció és a gyenge politikai rendszer korlátozza a helyi kormányzati szervezetek kialakulását.

Azerbajdzsán:

Azerbajdzsán továbbra is gazdasági és politikai küzdelmet folytat a hegyi Karabah miatt Örményországgal folyó konfliktus következtében. Tartalékai túlterheltek a területvesztés és a több mint 800 000 menekült ellátásának szükséglete miatt. Bár Azerbajdzsánnak nagy olajtartalékai vannak, ezek nincsenek jól kiaknázva. Annyira sok probléma van a nemzeti kormánnyal, beleértve a választási csalást, a korrupciót és az ellenzéki pártokkal és a médiával való szigorú bánásmódot, hogy a helyi önkormányzatok fejletlenek és nem hatékonyak tűnnek. Azerbajdzsán 59 kerületre, 11 városra és 1 autonóm köztársaságra oszlik.

Grúzia:

Az elmúlt évtized politikai légköre viharos volt. Mindazonáltal a vezető tisztviselők ellen elkövetett gyilkosságok és a Sevardzde elnök elleni gyilkossági kísérletek ellenére az 1992-ben és 2004-ben megtartott választásokat általánosságban szabadnak és tisztességesnek tekintik. Grúzia halad a demokrácia felé, és a legutóbbi években nagyobb politikai stabilitásnak örvend. Grúzia közigazgatása 9 régióból, 9 városból és 2 autonóm köztársaságból áll.

⁽¹⁾ UNDP-POGAR, <http://www.pogar.org/countries/syria/decentralization.html>, 2004. okt. 27.

⁽²⁾ FCO Országprofil, <http://www.fco.gov.uk/servlet/Servlet?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029394365&a=KCountryProfile&aid=1021373886647>, 2004. okt. 28.

⁽³⁾ UNDP-POGAR, <http://www.pogar.org/countries/tunisia/decentralization.html>, 2004. okt. 28.

⁽⁴⁾ UNDP-POGAR, <http://www.pogar.org/countries/tunisia/decentralization.html>, 2004. okt. 28.

⁽⁵⁾ FCO Világkönyv, <http://www.fco.gov.uk/servlet/Servlet?pagename=OpenMarket/Xcelerate/ShowPage&c=Page&cid=1007029394365&a=KCountryProfile&aid=1019233781786>, 2004. okt. 28.

⁽⁶⁾ Az USA Kongresszusi Könyvtár tanulmányai, <http://countrystudies.us/armenia/47.htm>, 2004. okt. 28.